

VREDNOVANJE DIGITALNIH ZBIRKI U KNJIZNICNOM SUSTAVU REPUBLIKE HRVATSKE

MATILDA JUSTINIĆ

13. festival digitalizacijskih projekata
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
17. svibnja 2024.

**NACIONALNA
I SVEUČILIŠNA
KNJIŽNICA
U ZAGREBU**

Vrednovanje digitalnih zbirki.

PREDUVJETI ZA VREDNOVANJE DIGITALNIH KNJIŽNICA PREMA T. SARAČEVIĆU

1. **konstrukt za vrednovanje** (Construct for evaluation) → ŠTO se vrednuje?
 2. **kontekst vrednovanja** (Context of evaluation) → TKO vrednuje i ZAŠTO?
 3. **kriteriji povezani s ciljevima** (Criteria reflecting performances as related to selected objectives)
 4. **mjere** (Measures)
 5. **metodologija** (Methodology for doing evaluation)
- KAKO vrednovati?

Zakonski okvir.

ZAKON O KNJIŽNICAMA I KNJIŽNIČNOJ DJELATNOSTI

Članak 3. (...)

13. **digitalna knjižnica** je knjižnica koja pruža usluge korisnicima na temelju sustavnog upravljanja digitalnim sadržajem uz posebne funkcionalnosti vezane uz taj sadržaj, u skladu s utvrđenim pravilima.

ZAKON O KNJIŽNICAMA I KNJIŽNIČNOJ DJELATNOSTI

Članak 12.

(1) Knjižnice svoju djelatnost obavljaju sukladno ovom Zakonu i standardima propisanim za pojedine vrste knjižnica, kojima se uređuju poslovi i usluge, kadrovski i tehnički uvjeti svojstveni pojedinim vrstama knjižnica, **standardi za digitalnu knjižnicu**, kao i prava i dužnosti korisnika knjižničnih usluga.

(2) Standarde iz stavka 1. ovoga članka donosi:
– za narodne, specijalne knjižnice i digitalne knjižnice ministar nadležan za kulturu, uz prethodno mišljenje Hrvatskoga knjižničnog vijeća (...)

STANDARD ZA DIGITALNE KNJIŽNICE

Članak 46. *Vrednovanje uspješnosti poslovanja digitalne knjižnice*

(1) Digitalna knjižnica je obvezna vrednovati svoju uspješnost sukladno utvrđenim pokazateljima uspješnosti koje predlaže Hrvatska digitalna knjižnica, a usvaja Hrvatsko knjižnično vijeće.

(2) Pokazatelje uspješnosti digitalna knjižnica koristi za upravljanje knjižnicom, vrednovanje i razvoj usluga, izradu godišnjih i višegodišnjih izvještaja i planova rada te za predstavljanje i zagovaranje knjižnice.

STANDARD ZA DIGITALNE KNJIŽNICE

Članak 5. (...)

(2) Uz naziv digitalna knjižnica, za oblik upravljanja i predstavljanja digitalne građe, koriste se izrazi »digitalna zbirka«, »digitalni repozitorij« ili »digitalna knjižnica«.

Članak 28. Zbirke digitalne građe

(1) Digitalna knjižnica izgrađuje digitalnu zbirku koja je sadržajno povezana s područjem djelovanja ustanove ili druge pravne osobe unutar koje digitalna knjižnica djeluje.

(2) U knjižničnom sustavu Republike Hrvatske digitalne zbirke svih vrsta digitalnih knjižnica čine dio Hrvatske digitalne knjižnice s obvezom dostave obveznog primjerka digitalne i digitalizirane građe te pripadajućih metapodataka.

STANDARD ZA DIGITALNE KNJIŽNICE

Digitalne zbirke narodnih knjižnica

Digitalne zbirke školskih knjižnica

Digitalne zbirke visokoškolskih knjižnica

Digitalne zbirke znanstvenih knjižnica

Digitalne zbirke specijalnih knjižnica

Digitalne zbirke sveučilišnih knjižnica

Nacionalna digitalna zbirka

ZAŠTO VREDNUJEMO DIGITALNE ZBIRKE?

Kako bismo mogli dokazati:

- kvalitetu ukupnog knjižničnog poslovanje
- da knjižnica posluje su skladu sa svojim poslanjem i zadaćama
- da knjižnična zbirka odgovara korisničkim potrebama

dodatno +

...izgradnja i briga o trajnom očuvanju takvih zbirki, zbog ovisnosti o tehnologijama koje se mijenjaju gotovo na dnevnoj bazi, iziskuje velika ulaganja – financijska i ljudska

...stoga, kako bi se postigla održivost tih zbirki, odnosno kako bi se opravdalo uloženo i osiguralo daljnje ulaganje, neophodno je provoditi njihovo sustavno vrednovanje

STANDARD ZA DIGITALNE KNJIŽNICE

Članak 23. Vođenje dokumentacije o poslovanju i statistike o građi i korisnicima

(1) Digitalna knjižnica vodi dokumentaciju o poslovanju u skladu sa zakonskim odredbama o dostavi statističkih podataka i potrebama Hrvatske digitalne knjižnice.

(2) Postupke koji se provode s digitalnom građom, od prihvata ili izrade do pohrane, nužno je dokumentirati te ih opisati odgovarajućim metapodacima.

(...)

ZAKON O KNJIŽNICAMA I KNJIŽNIČNOJ DJELATNOSTI

Članak 6. (...)

(3) Knjižnice su obvezne prikupljati statističke podatke o svome poslovanju i unositi ih u sustav jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica pri Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu sukladno standardima iz članka 12. stavka 2. ovoga Zakona.

Primjena Europeana Impact Playbook-a na knjižnični sustav RH.

1. faza

dizajn učinka

U ovoj fazi, knjižnica identificira ciljeve digitalne zbirke i ključne dionike koji će koristiti zbirku.

Aktivnosti: Definiranje svrhe i ciljeva digitalne zbirke (npr. poboljšanje pristupa kulturnoj baštini, edukacija, istraživanje), definiranje dionika (npr. istraživači, studenti, šira javnost), razumijevanje njihovih potreba i očekivanja.

2. faza

mjerenje učinka

U ovoj fazi knjižnica određuje način mjerenja i procjene učinka digitalne zbirke.

Aktivnosti: Odabir ključnih pokazatelja izvedbe (KPI) specifičnih za digitalnu zbirku (npr. broj posjeta web stranici, broj preuzetih dokumenata, korisničke recenzije), prikupljanje podataka kroz analitiku web stranice, ankete korisnika, korištenje kvalitativnih (npr. intervjui s korisnicima) i kvantitativnih metoda (npr. statistička analiza podataka).

3. faza

izvještaj o učinku

Fokus je na komuniciranju rezultata i uvida dobivenih tijekom mjerenja učinka digitalne zbirke.

Aktivnosti: Izrada izvještaja o učinku digitalne zbirke (npr. infografike), dijeljenje rezultata s dionicima (npr. objava na društvenim mrežama), korištenje rezultata za odluke o upravljanju i razvoju zbirke, osiguravanje transparentnosti i odgovornosti prema korisnicima i financijerima.

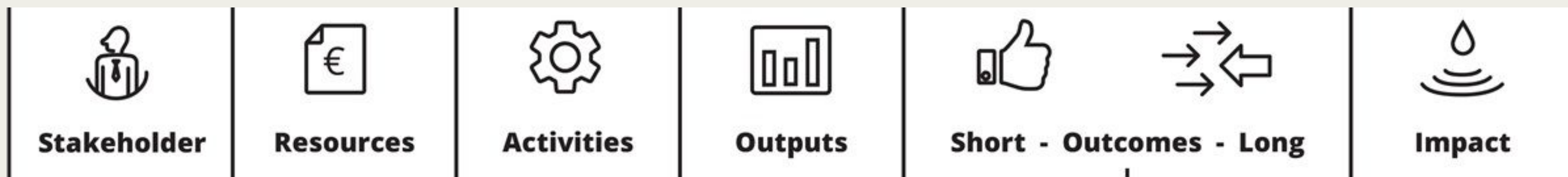
4. faza

evaluacija

Ova faza uključuje pregled ciljeva, metoda i rezultata kako bi se razumjelo što je postignuto, koje su bile prepreke i kako se može unaprijediti budući rad.

Ne zaboraviti kontinuirano pratiti i evaluirati učinak digitalizirane zbirke te prilagoditi strategiju prema potrebama i povratnim informacijama korisnika.

CHANGE PATHWAY - PUT PROMJENE

Dionik

Sredstva

Aktivnosti

Izlazi

Ishodi

Učinak

Konkretne akcije i inicijative koje knjižnica provodi kako bi postigla svoje ciljeve. To može uključivati **digitalizaciju, promociju, edukaciju** i druge aktivnosti.

Direktni rezultati aktivnosti. Na primjer, **broj digitaliziranih objekata, broj održanih radionica, broj sudionika u edukativnim programima.**

Promjene koje proizlaze iz izlaza. Ishodi mogu biti kratkoročni, srednjoročni ili dugoročni. Na primjer, **povećanje broja korisnika, povećanje korištenja zbirke u istraživanjima, doprinos očuvanju kulturne baštine**

Dugoročne i šire promjene koje su rezultat ishoda. To uključuje promjene na društvenoj, kulturnoj, ekonomskoj ili obrazovnoj razini. Na primjer, **očuvanje kulturne baštine, poboljšanje obrazovnih ishoda, jačanje zajednice.**

Zaključak.

BUDUĆI KORACI

Prema Standardu, čl. 23. *Vodjenje dokumentacije o poslovanju i statistike o građi i korisnicima*, digitalne knjižnice bi trebale imati strateški dokument s jasnom misijom, vizijom i ciljevima.

Pri izradi tog dokumnteta, uputno bi bilo vodit se načelima Europeana Impact Playbook-a (s naglaskom na vezi korisnik - cilj).

Strategije kod istih vrsta knjižnica bi trebale biti međusobno usklađene kako bi bilo moguće njihovo uspoređivanje.

Hvala na pažnji!

mjustinic@nsk.kr

digitalna@nsk.hr

statistika@nsk.hr